

Nyt fra Knud den Helliges Odense

Af Finn Grandt-Nielsen

I dette tidsskrift kunne man i fjor læse om den ene af de undersøgelser, der har fundet sted i Odenses centrum i de forløbne år, nemlig undersøgelsen af den „ruin“, der tidligere var den vestlige del af forhuset til Overgade 3.¹ I løbet af sommeren og efteråret 1971 er denne bygningsrest med den usædvanlige, hvælvede magasinkælder fra 1400-årene blevet flyttet og restaureret af Nationalmuseets Fortidsmindeforvaltning under ledelse af arkitekt Johs. Hertz.² I forbindelse med dette arbejde fik Odense Bys Museer lejlighed til at fortsætte de påbegyndte undersøgelser af jordlagene fra tiden forud for stenbygningen, især langs med Skomagerstræde, men også på den plads syd for Overgade, hvortil stenhuset blev rullet.

I sommeren 1970 var den vigtigste udgravningsetape en 25 meter lang søgegrøft gennem alle kælderrum under forhusene i Overgade 1 og 3 (se oversigtsplanen side 201). I det østligste – og i det vestligste – rum blev grøften udvidet, idet der her fandtes velbevarede kulturlag under de nyere gulvlag.

I østkælderen var de væsentligste fund en mængde katteskeletter, der må stamme fra en bundtmagers virksomhed. Måske har han haft en kattefarm, hvor dyrene blev holdt for pelsens skyld.³ I affaldshullerne med knoglerne blev der iøvrigt fundet mange ting, der var forarbejdet af knogle eller hjortetak. Der var adskillige kamme, men også affald, der fortæller om dette håndværksfag på stedet. I den hvælvede kælder fandtes kun et par dybe gruber med mange husdyrknogler, der var ingen rester efter ældre bygninger. De var forsvundet, da man gravede ud til kælderen. Det samme var tilfældet i de to tøndehvælvede rum, der fandtes i kælderen i Overgade 1. Mellem de to bygninger kunne man dog i et lille stykke af søgegrøften atter se urørte lag.

De bedst bevarede kulturlag fandtes som nævnt i det vestlige kælderrum på hjørnet af Overgade og Skomagerstræde. Rummet havde et tykt betongulv, der var støbt ovenpå et tyndt opretningslag, og herunder var der bevaret knap en halv meter urørte kulturlag. I et af naborummene

blev der gravet et lille prøvehul, der viste, at aktiviteten bag ved forhuset havde været mere sparsom. Dette indtryk blev forstærket under de senere gravninger. Bebyggelsen har i meget lang tid på dette sted været stærkest langs med de nuværende gader.

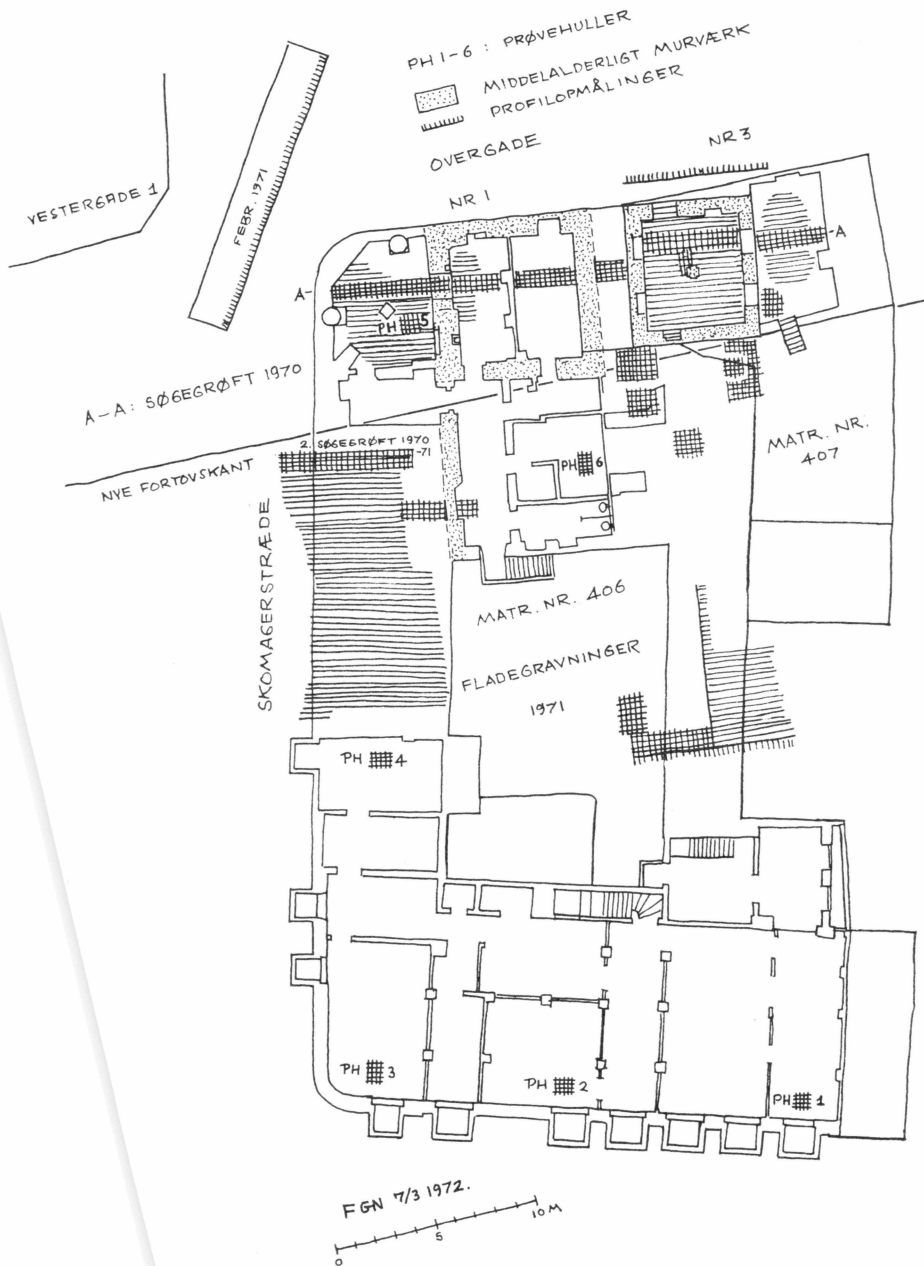
De første spadestik i vestkælderen førte lige ned i en rødbrændt lerflade, der var spækket med sten. Det viste sig snart at være de noget ødelagte rester af et ildsted. I rummet fandt vi yderligere levn af to andre ildsteder samt jordlag af meget forskellig slags. Et særkende var det, at jorden var meget tør og de forskellige lag derfor vanskelige at skelne fra hinanden. Over dele af rummet kunne gulvlag og brandlag følges, andre steder dannede gruber og huller efter stolper og småpæle et uforståeligt virvar. I almindelighed var keramik og benting velbevaret, mens træ helt var forsvundet og metalting meget stærkt nedbrudt.

Langs med hjørnerummets vestlige side kom de tydeligste rester efter bygninger frem. I nord-sydlig retning sås tydeligt en mørk stribe, der sikkert markerede en nedgravning til en væg i et hus af træ eller fletværk. Vest for denne væggrøft var den oprindelige jordoverflade tæt belagt med ægstore sten, hvis betydning vi dengang endnu ikke kunne se. I rummets sydvestlige hjørne var der et udstrakt hulrum under betongulvet, der viste, at jordlagene var sunket stærkt. Da hulrummet lå meget tæt ind til husmuren og ind under to af de fem piller, der bar hus-hjørnet, blev udgravningen udsat til om efteråret, når hjørnehuset var revet ned og arbejdet dermed mindre farligt.

Den dybe sækning skyldtes en træforet nedgravning, der sikkert har tjent som brønd. Dens bund nåedes i en dybde af henved fem meter under fortovet. Brøndkassen bestod af fire runde hjørnestolper med noter, hvori der var sat brædder af ege- og bøgetræ. Brædderne var udkløvet således, at der på den tykkeste kant var bark, mens den tyndeste bestod af træets marv. De var så velbevarede, at årringene kunne tælles og måles. Det viste sig, at egetræet var 147 år og bøgetræet 108 år.⁴ Næsten alle træstykker stammede fra de samme to træer, som derfor må være tilhugget med dette byggeri for øje. Kun et par stykker, der var sat i til støtte for neden, bar spor af anden tilhugning. Træ fra de yngste

Oversigt over de arkæologiske undersøgelser i Overgade 1-3 fra maj 1970 til oktober 1971. Øverst ligger hovedsøgegrøften gennem de fem forhuskældre og langs med Skomagerstræde ses gravefeltet fra sommeren 1971.

Nyt fra Knud den Helliges Odense

årringe blev kulstof-14-dateret til år 1070 $\pm$ 100 år. Denne datering betegner således tidspunktet for træernes fældning og brøndens konstruktion.⁵ Den viser sammen med de fundne brugsting, at bebyggelsen her strækker sig mindst 900 år tilbage i tiden.⁶

Efter de heldige fund ved den beskedne fladegravning i 1970 steg interessen for at få undersøgt et større felt på samme måde, og om muligt at finde større sammenhængende dele af den ældste bebyggelse i karréen. Det bedste område syntes at være under forhuset langs med Skomagerstræde, hvor der tilsyneladende aldrig havde været kælder-rum.⁷ Området lå endvidere tæt ved det tidligere undersøgte. For at få en overgang til den nye gravning blev der endnu i efteråret udgravet og opmålt en søgegrøft lige syd for kældrene på hjørnet (se snittegningerne side 205). Grøften blev åbnet igen i 1971 og forlænget mod Skomagerstræde. De to snitopmålinger giver et godt billede af alle kultur-lagene på stedet og viser, hvorledes sommerens gravefelt i hovedsagen var opbygget.

I det tidlige forår fik vi imidlertid lejlighed til at gøre endnu en iagttagelse. Der skulle i marts måned lægges telefonkabler i Overgade ud for Skomagerstræde på bunden af en lang grøft, hvis østlige profil vi fik mulighed for at måle op.⁸ Jordlagene viste sig at være forskellige fra dem under husene. Den øverste del bestod af sand og grus med enkelte murbrokker og sten. Omtrent 1,3 meter under asfalten begyndte tykke fugtige lag, der væsentligst bestod af gødning, halm og træspåner. Nederst i den bløde masse lå to stenlagte flader. Det øverste bestod af hånd- til hovedstore flintsten, der til dels var brudt i stykker. Det nederste, der lå lige på undergrundsgruset var opbygget af de allerede omtalte ægstore flintsten. Nu var der ingen tvivl mere, vi stod virkelig overfor den ældste form for brolægning af gaden.

Stenlægningen blev fundet igen ved Overgade, nord for stenhuset, og den kunne endelig følges langs med hele vestsiden af det nye gravefelt. Befæstelsen af Overgade og Skomagerstræde havde altså en så rimelig stor udstrækning, at man må tolke det som et tegn på planlægning eller i det mindste en regulering af gaderne som optakt til den varige bebyggelse.

Opmålingen af søgegrøften, der dannede bindeleddet mellem de to års udgravninger langs med Skomagerstræde, viser gadelagene mod

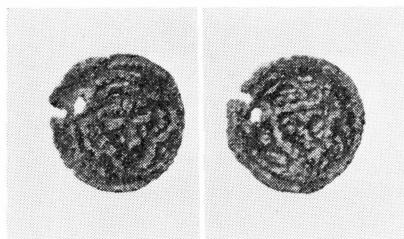
vest og bebyggelsen mod øst. I den vestlige del ligger nederst den gamle brolægning og derover de tykke, fugtige affaldslag fra gaden. De våde lag har beholdt en del af deres oprindelige tykkelse, mens lagene ind mod bebyggelsen på grund af tørken er nedbrudt og sunket sammen. Stenlaget er hurtigt blevet dækket af forurening, og først i løbet af senmiddelalderen er man begyndt at fjerne affald og i stedet jævne vejen ud med sand og grus. Lidt over midten ses på tegningen et mørkere lag, der indeholder en del murbrokker. Det står i forbindelse med en stor nedgravning, der ses midt i profilvæggen. I affaldslaget kan man iøvrigt skimte den anden brolægning. Lidt under dette lag og omtrent en meter fra gadens østkant, blev der ved profilskrabningen fundet en mønt. Den er fra Valdemar Sejrs tid og giver et fingerpeg om lagets alder.⁹ Mønten blev iøvrigt fundet i netop de lag, der var de øverste, der blev undersøgt systematisk. Det skal i denne forbindelse nævnes, at de smukt sammenhængende bebyggelseslag, man ser på profiltegningen, kun fandtes få meter syd for søgegrøften. Her var området mod forventning gennemgravet i nyere tid. Men de nederste lag fra bebyggelsens start og til 1200-årene var nogenlunde intakte over hele fladen.

På tegningen ses ved overgangen mellem den ældste gade og bebyggelseslagene i samme niveau en poseformet fordybning, der markerer en væg fra en bygning. Øst for denne „væggrøft“ ses en svag rest af det tilhørende gulvlag, men længere østpå er de nederste lag forstyrret af nedgravninger, der lå syd for snittet. Ovenover er gulvlagene igen tydeligere, man kan endog se et par ildsteder af teglsten fra højmiddelalderen. I midten er lagene forstyrret af den nævnte grøft, der ved møntfund er dateret til efter 1365. Måske hænger disse teglbrokkefyldte, sorte lag sammen med karréens brand omkring 1420. Brandlagene ovenover kunne i så fald være fra reformationstidens ødelæggelser.

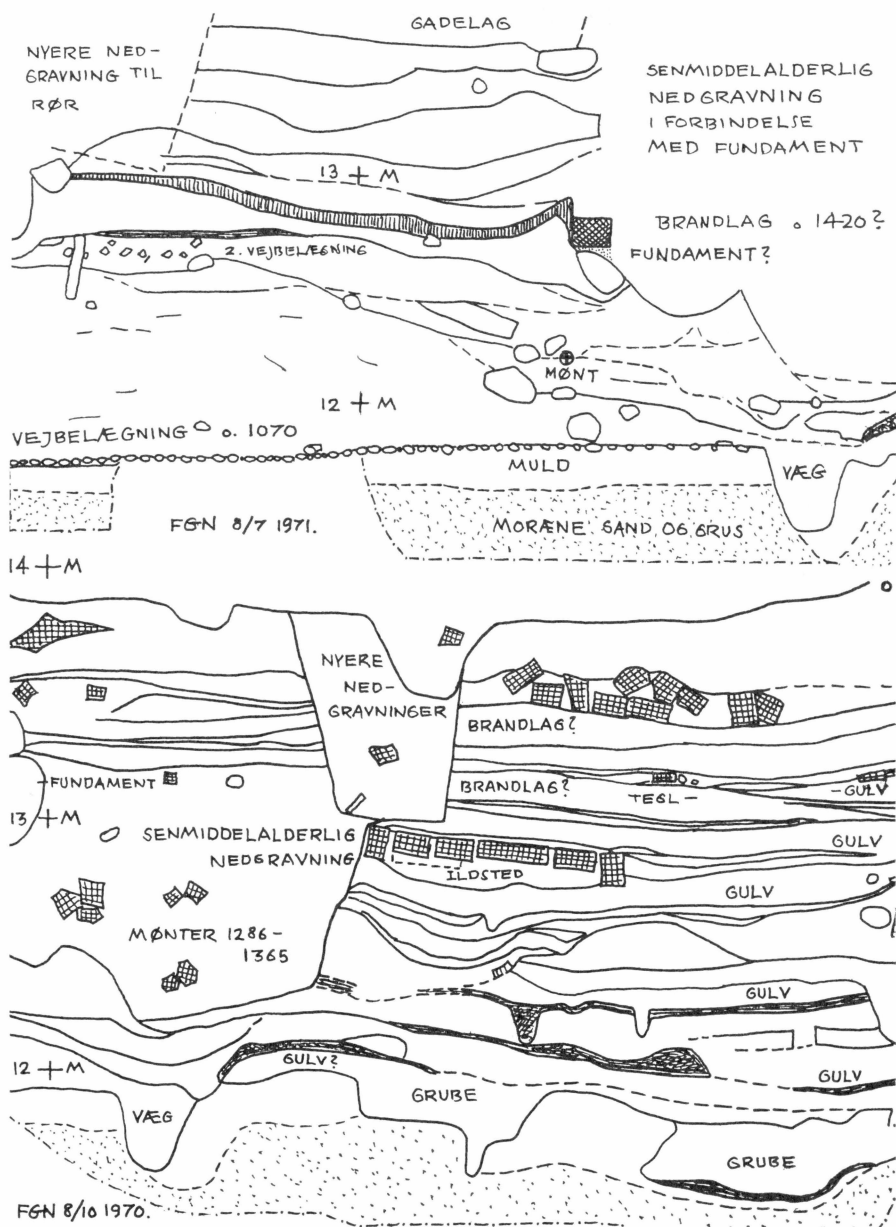
Vore forhåbninger om at afdække større sammenhængende dele af bebyggelsen fra overgangen mellem vikingetid og middelalder blev kun i nogen grad indfrie. Sommerens gravefelt var ikke stort nok (75 m²), det var for tørt og endelig gennembrudt af tre brønde. Feltets nordøstlige og sydvestlige del var præget af en del nedgravninger både fra tiden før og efter vejens anlæggelse. Ind imellem disse forhindringer lykkedes det dog at finde spor efter bygninger, der fra begyndelsen har stået langs med Skomagerstræde og i sammenhæng med dem finde nogle af de brugsting, beboerne anvendte.

Profilvæggen i søgegrøften vinkelret på Skomagerstræde 1971. På den modstående side ses en opmåling af den og nedenunder dens fortsættelse mod øst i 1970. Et stykke af profilen findes på begge tegninger; de er dog ikke helt ens fordi måleplanet anden gang lå lidt nordligere. Opmålingerne kommenteres i teksten.

En mønt fra Valdemar Sejrs tid. Den er det andet kendte eksemplar og gengives her for første gang. På den ene side ses bl. a. et kors og på den anden et billede af kongen, et ansigt med krone over. Fundstedet er markeret på den øverste tegning.

Tydeligst tegnede sig atter ildstederne, hvoraf især et i den sydlige del udmærkede sig ved at være næsten uskadt (se illustration). På dette sted havde der gennem længere tid været fyrplads, og den ene lerkappe lå ovenpå den anden med tynde askelag imellem fra brugstiden. I forbindelse med ildstedet kunne gulvlagene følges adskillige meter til siderne, men desværre intet sted ud til en væg eller et hushjørne. De tydeligste vægspor kunne igen iagttages på grænsen mellem vej og bebyggelse.

I gravefeltets sydligste del blev fundet et anlæg, der måske kan være et mindre nedgravet hus, et såkaldt grubehus, fra tiden før vejens anlæggelse. Under stenlægningen blev der endelig iagttaget tydelige rester efter pæle, der dannede et hjørne. Der manglede dog et tilhørende gulvlag, så der kan derfor godt være tale om en rest af et hegn og ikke en bygning. Det var almindeligvis først muligt tydeligt at se nedgravninger og huller efter husenes konstruktive og bærende træværk, når vi nåede undergrunden. Det er dog endnu ikke muligt at se noget mønster i det billede, disse nedgravninger danner.

I feltets nordligste og sydligste del fandtes en del klumper af brændt ler med aftryk efter grene og kviste. Disse brændte stykker af lerklining stammer fra klinede fletværkswægge, der er blevet udsat for stærk varme. Måske skyldes det en ødelæggelse af bygningerne ved ildebrand. Nogle steder kunne et brandlag følges som et tyndt sort lag sod og nedbrudt træmateriale.

Rundt omkring på pladsen og i vejsnavsets nederste lag fandtes større stykker kildekalk. Dette bygningsmateriales tilstedeværelse må hænge sammen med opførelsen af en kirkebygning. Her er det mest nærliggende at tænke på St. Knuds kirke, der jo netop var under bygning i slutningen af 1000-årene.

Ved gravningerne i 1970 fandtes én brønd og året efter yderligere seks brønde eller brøndlignende anlæg i dybe nedgravninger. Af dem var dog kun halvdelen fra den tidlige middelalder. Knap ti meter syd for brønden fra omkring 1070 lå en usikker brønd i kanten af strædet. Den er yngre end den første; lagene ovenover var forstyrret af en nyere nedgravning. Midt i fladegravningen fra 1971 lå den bedst bevarede brønd (se illustrationer). Syd for stenhuset fandtes endelig en smal bulkonstrueret brøndføring.

Udgravningernes største fundmængder er husdyrknogler og potte-

Det bedst bevarede ildsted. I hullet til venstre ses den hårdtbrændte lerflade og i grøften til højre ildstedets indre opbygning med en kant af sten. De store sten er fra yngre fundamenter.

skår. Mens husdyrresterne bliver undersøgt på Zoologisk Museum i København, er keramikresterne ved at blive ordnet og beskrevet i Møntergården. Resultatet af sommerens gravning er godt og vel 2.000 skår, der sammen med et materiale af lignende omfang fra 1970 er et interessant og vigtigt forskningsmateriale.

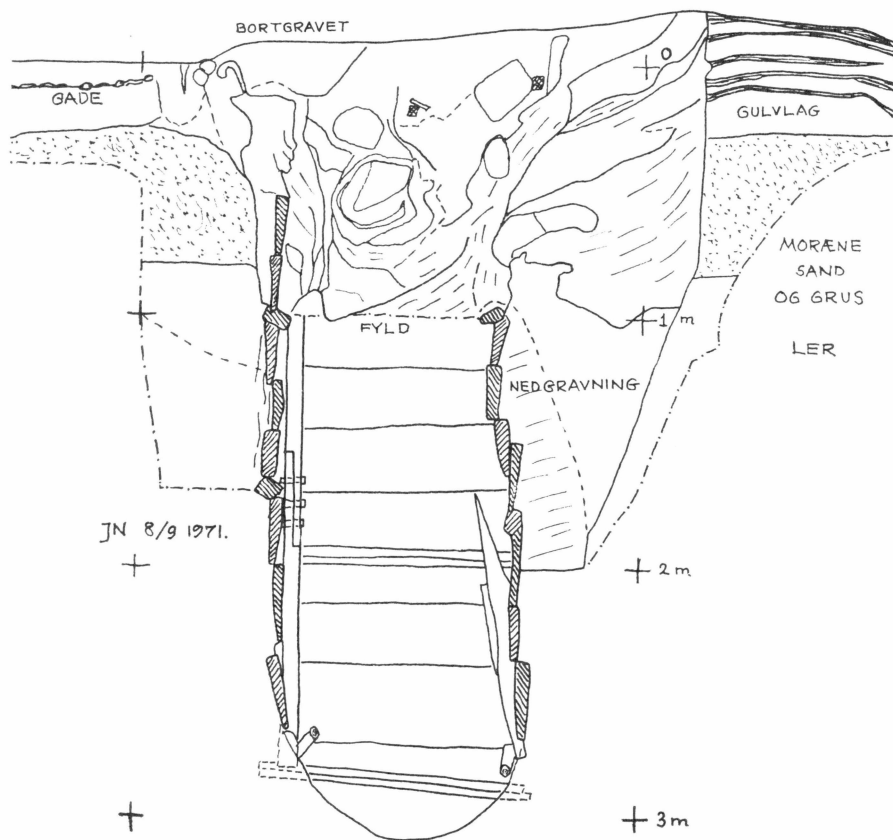
Keramikens form var overraskende. Indtil for nyligt havde man kun haft ganske få skår fra de tidlige middelalderlige lag i byen, og man kunne derfor fristes til at forvente materiale, der lignede potter fra andre byer på denne side af Storebælt. Det viste sig dog, at næsten alle skår var fra kar, der må karakteriseres som Østersø-keramik eller vendisk præget keramik. En stor skårflade, der kan anskueliggøre den

Brønden i feltets midte med usædvanligt velbevaret træværk, der giver et stærkt indtryk af træbygningskunsten i 11–1200 årene.

mest almindelige karform, er vist på side 210. Sådanne kar med indsvejet rand og flad bund er almindeligvis dekoreret med omløbende linier, der begynder tæt sammen et stykke under randen og bliver mere spredt jo længere de nærmer sig bunden. Det andet kar med udadsvejet rand og dekoration næsten helt op til randen er en yngre type.

De nærmeste paralleller til det keramiske materiale findes i Øst-

Brønden er lidt yngre end de undersøgte gulvlag, der ses øverst til højre. Omkring brøndkassen ses nedgravningen i undergrundens ler og grus samt de lag, der er stampet sammen om kassens øverste del. Under opmålingen skred jordlagene inde i kassen sammen, de er derfor kun tegnet i den øverste del.

danmark, hvor man især fra gravninger i Lund har et meget stort materiale fra 1000-tallet.¹⁰ I de gruber fra lidt yngre tid, der var gravet ned i de undersøgte lag, fandtes keramik af en lidt yngre type med et næsten lodret, stærkt dekoreret halsparti.¹¹ Der blev ved fladegravningen ikke fundet det mindste levn af kander eller indenlandsk glaseret keramik iøvrigt.

Keramikting fra et gulvlag, der hørte til det tidligere viste ildsted.

Foran en skårflade fra et større stregdekoreret kar står en olielampe og et svinghjul til et primitivt spinderedskab (håndten). Lampen 8 cm h.

Der er ingen tvivl om at kendskabet til disse keramikformer og inspirationen til dekorationerne er kommet til landet fra den anden side af Østersøen. Man må dog regne med, at bortset fra enkelte importerede kar er de fundne ting hjemlige kar. Helt sikker bliver man naturligvis først, når man kan påvise et produktionssted.

I den midterste del af de undersøgte lag, altså formentlig i aflejringer fra 1100-årene, fandtes skår af nogle andre former for keramik. Lyse og gråblå stentøjsskår er fra importerede kar fra Tyskland, delvist gullasserede lyse skår er fra keramik fremstillet i Andenne i Meusedalen i Belgien. Et enkelt skår er fra et kar af klæbersten. Dette stykke, der ganske vist ikke er keramik, er rimeligvis importeret fra Norge.¹² Disse ting antyder spændvidden i datidens handel og kulturforbindelser og fortæller samtidig om brugsting fra køkken og spisebord. Desværre mangler vi næsten fuldstændigt køkkentøj af mere let forgængelige materialer. En undtagelse er en karskrubbe og et par stave fra et lille kar, der blev fundet i en brønd. Om tilberedning af madvarer fortalte iøv-

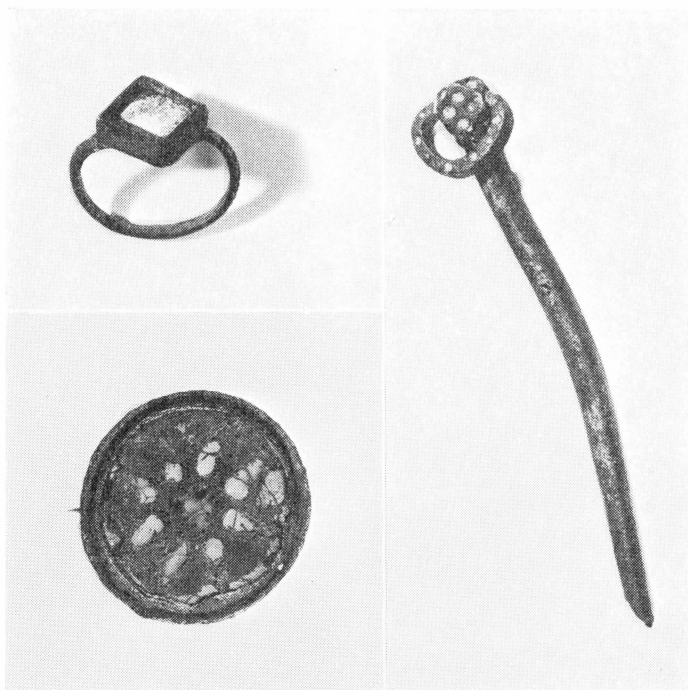
Lerkar med udadsvunget rand, dekoreret med streg- og bølgelinienornamentik. Dette kar er fra de yngre lag. H. 10 cm.

rigt stumper af kværnsten. De fleste var af lys, glimmerholdig gnejs med granater, men et par skærver fra de yngre lag var af rhinsk basaltlava.

Menneskenes beklædning kan kun indirekte påvises. Et dusin svinghjul fra det enkle spinderedskab håndtenen blev fundet spredt over hele pladsen både inde i husene og på gaden. De fleste af dem var af brændt ler, et par stykker af knogle og et enkelt af rødlig sandsten. Der blev ikke fundet tekstilrester, men på et par af lerkliningerne kunne der ses aftryk af vævet stof. Nogle gennemborede tåknogler fra svin har antagelig været knapper.¹³ Lidt spiralsnoet guldtråd, der blev fundet i de øvre lag, ser ud til at have været spundet omkring tynde tråde. I brøndene fandtes endelig en del læderstumper og nogle lædersko.

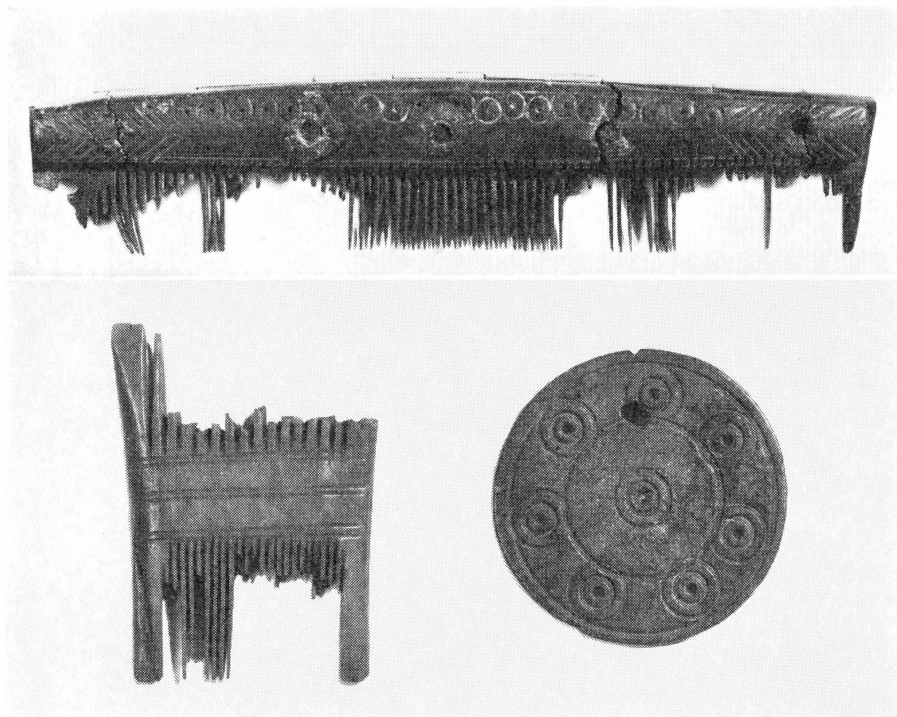
I gadesnavset blev der lige over den ældste brolægning fundet to smykker af kobberlegering, nemlig en fingerring og en nål med en ring stukket gennem det kantede nålehovede. I en brøndlignende grube i ga-

Smykker af metal. Fingerringen og nålen er fra den nederste del af gadesnavset på den stenlagte flade i Skomagerstræde. Emaljebrochen er tabt i klart vand i brønden ved strædet. 1:1.

den lå et rosetdekoreret emaljesmykke. Det blev fundet mellem tilfyldningslagene og lergrunden og er sikkert tabt, mens hullet har stået åbent. Smykket er fremstillet i den ældste emaljeteknik, hvor man loddede et netværk af ribber på en plade og derefter fyldte mellemrummene ud. I løbet af 1100-årene gik man over til at grave gruber ud i metallet og derefter fylde materiale i.

Af personlige ejendele er der endvidere grund til at fremhæve godt og vel en snes smukt udskårne kamme af hjortetak og knogle. Mere end halvdelen af dem er praktisk taget hele, resten er brudstykker. Ti af kammene har én række tænder, mens fem har to rækker. En trediedel af kamresterne er fra langtandskamme, der ligesom de små dobbeltkamme

Enkeltkam med ophængningshul fra den nederste del af gadesnavset. Den dobbelte kam og dambrikken er fra yngre lag. 1:1.

er fremstillet af mellemfodsbenet af en okse. Der hersker tvivl, om denne relativt sene kamform var til personligt brug eller om den har været brugt til et håndværksmæssigt formål. Langtandskamme benævnes derfor ofte vævekamme.¹⁴

Håndværksmæssig aktivitet, der sammen med handel og landbrug har været beboernes livsgrundlag, kunne spores overalt i de ældste kulturlag. Kammageriet og bundtmageri er allerede nævnt, hertil kan føjes metalhåndværk og skomageri eller andet læderhåndværk. I den ældste vejbelægning fandtes ellipseformede jernslagges, der måske viser hen til smedens eller en jernstøbers aktivitet, men de fleste metalspor fortæller om mere specialiseret arbejde. Der fandtes især i de yngste lag, altså for-

mentlig fra 1200-årene, mange skår fra smeltedigler samt kobberholdige slagger. I en af brøndene fandtes udklippede messingbånd. De fleste metalting er som nævnt i meget dårlig bevaringsstand. Om dem og mange af de andre enkeltheder, der kræver grundigere undersøgelse og specialisters medvirken, vil man forhåbentlig kunne læse i en mere udtømmende beretning senere. – Et par småudgravninger i andre dele af bymidten ville iøvrigt sætte disse iagttagelser ind i en fastere lokal sammenhæng, således at man ved at kombinere de arkæologiske iagttagelser med den skriftlige overlevering kunne nå til et forsvarligt resultat med hensyn til spørgsmålet om den første bydannelse i Odense.

NOTER OG HENVISNINGER

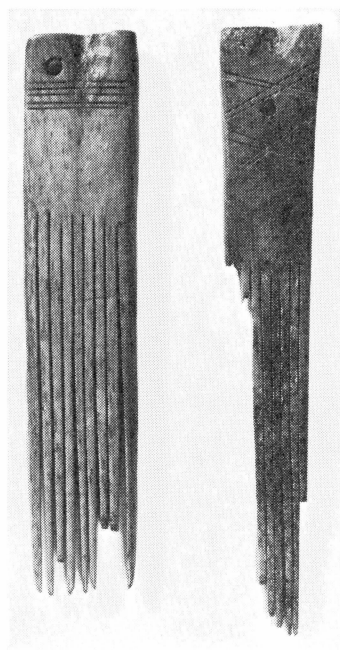
Odense kommune har finansieret hovedparten af undersøgelserne. Statens humanistiske Forskningsråd ydede støtte i 1970 og Rigsantikvarens Fortidsmindeforvaltning i 1971.

Fotografierne fra udgravningsfeltet af forfatteren, de øvrige af Lennart Larsen, København, og Wermund Bendtsen, Odense. Det tyske resumé er oversat af Maria Grandt, Gentofte.

I udgravningerne i 1971 deltog: Søren Frandsen, Christian Ibsen, Hans-Henrik Meyer, Kirsten Mindedal, Jørgen Nielsen, Jens Vellev, Henrik Vensild, Bjørn Oluf Wendt, Jean Denis Wistrup og Karl Kristian Ægidius.

1. Finn Grandt-Nielsen: To middelalderlige stenhuse i Odense, *Fynske Minder* 1970, s. 133–68. Samme og Henrik Vensild: Mens Odense overvejer, *SKALK* 1971, nr. 1, s. 9–13 og 15.
2. Samme: Kælder på hjul, *SKALK* 1971, nr. 4, s. 32. – Jeg beklager, at fortidsmindeforvaltningens altafgørende rolle med hensyn til flytningen og bevaringen af kælderen ikke fremgår af denne korte artikel.
3. Tove Hatting: Om katte, *SKALK* 1971, nr. 1, s. 14.
4. Den dendrokronologiske bestemmelse samt C-14-datering er foretaget af Nationalmuseets naturvidenskabelige Afdeling.
5. Fra hjørnekælderen er endvidere udført tre C-14-dateringer, der imidlertid på grund af spinkelt og forskelligartet materiale har givet en noget mere spredt datering. Til gengæld harmonerer en datering af knoglegruberne i østkælderen med brøndens alder.
6. Note 1, *SKALK*.
7. Stadsgartner Axel Thomsen lod planerne for pladsens tilplantning ændre, således at sommerens felt kun var dækket af jord og grus.
8. Det skyldes velvilje fra stadsingeniør Richard Honoré, at denne undersøgelse kunne gennemføres.
9. Mønterne er blevet bestemt på Nationalmuseets mønt- og medaljesamling.

To langtandskamme fra den øverste
del af de undersøgte lag. 1:2.

10. Ragnar Blomqvist og Anders W. Mårtensson: Thule Grävningen 1961, Lund 1963.
11. Wolfgang Hübener: Die stratigraphischen Grundlagen der Keramik von Alt-Lübeck auf Grund der Ausgrabung 1949, Offa 1953, Neumünster 1954. Werner Neugebauer, Wolfgang Laur, Gert Hatz, Günter Nobis, Rolf Köster og Rudolf Averdieck: Alt-Lübeck, Ein Forschungsbericht, Offa 1964/65, Neumünster 1965.
12. Se til eks. Olaf Olsen: Ørslev Kirkes døbefont, Fynske Minder 1956, Odense 1956, s. 195–202.
13. Se til eks. Else-Marie Boyhus og Kjeld Snedker: En bosættelse fra den tidlige middelalder, Foreløbig rapport om udgravningen i Vejleby 1970, Lolland-Falsters Stiftsmuseum 1971, s. 15.
14. Se til eks. Erling Albrectsen: Albani Torv, Fynske Minder 1956, Odense 1956, s. 217.

Die jüngsten Ausgrabungen in der Stadtmitte Odenses

Obiger Artikel ist ein vorläufiger Bericht über die jüngsten Ausgrabungen in der Stadtmitte Odenses. Wie soeben im letzten Jahrgang dieser Zeitschrift erwähnt, bot sich 1970 in Verbindung mit der Untersuchung zweier mittelalterlicher Steinhäuser die Gelegenheit, eine Ausgrabung eines 25 Meter langen Suchgrabens durch 5 Kellerräume südlich der ost-west-verlaufenden Hauptstrasse der Stadt: der „Overgade“ (Hohestrasse) vorzunehmen. Dies resultierte in dem Nachweis von Kulturschichten ab Ende des 11. Jahrhunderts.

Im Sommer 1971 ist eine 75 Quadratmeter grosse Fläche samt eingen kleineren Gebieten abgedeckt worden, und ein bedeutendes Fundmaterial aus der Zeit zwischen 1070 und 1250 ist an den Tag gekommen. Es zeigte sich, dass die Hauptstrasse und die nord-süd-verlaufende Gasse: „Skomagerstræde“ (die Schustergasse, im Mittelalter die St. Albanigasse) vor 900 Jahren angelegt oder reguliert worden ist, und dass das bebaute Gelände aus der Zeit dem an unsren heutigen Strassen entspricht.

Das Ausgrabungsfeld war leider zu gering, um ganze Hausgrundrisse freizulegen. Es kann aber nachgewiesen werden, dass die Gebäude sowohl aus Holz als aus Flechtwerk bestanden haben. Unter dem ältesten Satz Häusern und der dazugehörigen gepflasterten Strasse befanden sich ausserdem noch sparsame Reste von noch älteren Gebäuden, von denen eins wahrscheinlich ein Grubenhaus gewesen ist. Die grössten Fundgruppen der Ausgrabungen sind Haustierknochen und Keramik. Der grösste Teil der Keramik muss als Ostseekeramik bezeichnet werden, die auf Kultur- und Handelsverbindungen mit dem Süden und Osten weist. Einzelne Scherben weisen auf Einfuhr aus Deutschland (Pingsdorf-artiges Steinzeug und grau-blaue Ware) und Belgien (Andenne). Eine Kammacherei und eine Gerberei mit zahlreichen Katzenskeletten wurden nachgewiesen, samt Überbleibsel vom Eisenschmieden und vom Bronzeguss.

Die Tafel zeigt die Lage des Ausgrabungsfeldes und der verschiedenen Suchgräben im Verhältnis zu den heutigen Strassen und den mittelalterlichen Steinhäusern. Die Schnitte zeigen den prinzipiellen Aufbau des Hauptausgrabungsfeldes mit Strassenschichten gegen Westen und Bauschichten gegen Osten. Die übrigen Illustrationen zeigen Gebrauchsgegenstände, hauptsächlich aus den ältesten Schichten der Ausgrabung.